



EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti lihaturg 2008. aastal

Kokkuvõte

Tallinn
Juuni 2009

Töö tellija: Põllumajandusministeerium

Vastutav täitja: Maris Viileberg
Projektigrupi koosseis: Pille Liivaauk

Eesti Konjunkturiinstituut
Rävala 6, 19080 Tallinn
Tel 668 1242
Fax 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
Liha tootmine.....	7
Lihatööstus.....	16
Hinnad.....	26
Väliskaubandus.....	36
Tarbimine.....	45
Euroopa Liidu ja maailmaturg.....	51
Eesti lihaturu prognoos 2009. aastaks.....	58
Kokkuvõte	59
Lisad.....	61

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti lihasektori arengust 2008. aastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- lihatootmise ja loomade arvu muutusi;
- lihaga isevarustamise taset;
- lihatööstuste tootmismahude ja ekspordiks müügi arengut;
- lihatööstuse majandusnäitajate muutusi (realiseerimise netokäive, kasum, kulud, töötajate arv, tootlikkus, investeeringud ja väliskapitali osakaal);
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae- ja EL turu hinnad);
- lihatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- liha tarbimist ja selle muutusi;
- lihatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud ESA põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid ning EKI hinnastatistikat, kaupluste vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud: Euroopa Komisjoni raporteid ja memosid, EL erinevate riikide hinnaraporteid ja statistilisi andmeid.

Töö maht on 69 lehekülge.

Kokkuvõte

Alates 2006. aastast on **lihatoodang** Eestis jõudsalt kasvanud ning ületanud kindlalt 70 tuhande tonni piiri. Esialgsetel andmetel kasvas 2008. aastal lihatoodang eelmise aastaga võrreldes 0,4% ning ulatus 73,7 tuh tonnini. Tagasihoidliku kasvu taga oli veiseliha tootmise vähenemine. Kui 2006. ja 2007. aastal veiseliha tootmine suurenes, siis eelmisel aastal kahanes see esialgsetel andmetel 17,0%, kukkudes taas 2005. aasta tasemele. See-eest linnuliha tootmine, mis kolmel eelneval aastal järjest vähenes, väljus 2008. aastal madalseisust ning hakkas taas kasvama. Mullu toodeti linnuliha 15,7% enam kui 2007. aastal. Sealiha toodang suurenes aastaga 9,3%.

2008. aastal oli liha **siseturu kogumaht** esialgsetel andmetel 92,0 tuh tonni ehk 3,7% väiksem kui aasta tagasi. Kodumaine lihatoodang kattis siseturu vajadusest 80% (2007.a 77%). Liha tootmise mahu kasv, teisalt aga tarbimise vähenemine kasvatasid 2008. aastal siseturu lihaga isevarustatuse taset 3%-punkti võrra, kusjuures isevarustatuse tase tõusis kõigi põhiliste lihaliikide osas.

Esialgsete arvestuse järgi **tarbiti** möödunud aastal Eestis keskmiselt 68,6 kilogrammi liha ja lihatooteid ühe elaniku kohta aastas (ümberarvestatuna lihaks). Aastaga on tarbimine vähenenud 2,7 kg võrra elaniku kohta, millest põhilise osa andis veiseliha tarbimise vähenemine. Eelmisel aastal kasvas elusveiste väljavedu, vähenes kohalik veiseliha tootmine, samas tõusis järsult veiseliha jaehind, mis oligi tarbimise vähenemise peamisteks põhjusteks.

Nuumsigade aastakeskmise kokkuostuhind oli 2008. aastal Eestis 24.83 kr/kg, mis oli 10,5% kõrgem kui 2007. aastal. 2008. aastal jätkus ka sealiha jaehinna iga-aastane tõus - aastaga kallines sealiha kauplustes 11,1% ja turgudel 14,3%. Nii viinerite kui keeduvorsti keskmine jaehind kauplustes tõusis aastaga 11,4% ning hakkliha jaehind 10,6%.

Veiseid osteti Eestis 2008. aastal kokku keskmise hinnaga 27.01 kr/kg, mis oli 12,6% kõrgem 2007. aasta aastakeskmisest hinnast. Veiste jaehind oli 2008. aastal Eestis rekordiline, kauplustes kallines veiseliha aastaga koguni 20,1%.

Lammaste kokkuostuhind oli 2008. aastal Eestis 13,1% kõrgem kui eelmisel aastal. Jaehind tõusis kauplustes 142.05 kr/kg-ni ehk 22,8%. Turgudel, kus valdavalt kaubeldakse kohaliku lambalihaga, oli aasta keskmine hind 98.91 kr/kg ehk 13,5% kõrgem 2007. aasta keskmisest.

Linnuliha keskmine tootjahind Eestis on peale 2005. aasta juunis toimunud järsku hinnatõusu püsinud kõrge. 2008. aastal oli keskmine broileri tootjahind 29.39 kr/kg, mis oli 4,3% kõrgem 2007. aasta aastakeskmisest hinnast. Aastakeskmiseks jaehinnaks kujunes kauplustes 50.10 kr/kg, mis oli 15,9% kõrgem 2007. aasta aastakeskmisest jaehinnast ning turgudel 50.97 kr/kg, mis oli 16,7% kõrgem aastatagusest.

2008. aastal olid nii lihasaaduste **ekspordi- kui impordikäibed** viimaste aastate suurimad. Liha ja lihatoodete ekspordikäive oli 844,5 mln krooni, see oli 47% suurem

kui eelmisel aastal. Kui arvestada siia juurde ka elusloomade ekspordikäive, siis kokku moodustas selle tootegrupi eksport 1,14 mlrd krooni (+51%).

Liha ja lihasaaduste impordikäive oli 2008. aastal ligi 1,5 mlrd krooni. See oli 23% suurem kui eelmisel aastal. Koos elusloomade impordiga oli kogu tootegrupi impordikäive veidi üle 1,5 mlrd krooni. Kuna lihasektori ekspordikäive suurenes rahaliselt rohkem kui impordikäive, siis selles valdkonnas väliskaubanduse puudujääk vähenes 2008. aastal -363 mln kroonini (2007.a -473 mln kr). Suurenesid nii liha kui ka lihast valmistoodete impordikogused. Kõige enam kasvas lihakonservide ja veiseliha sissevedu. Sea- ja veiseliha impordi kasvu üheks põhjuseks on ka elusloomade Eestist väljaveo kiire kasv.

Eesti **lihatööstuse** müügi käibe kasvutempo 2008. aastal pidurdus ning esialgsetel hinnangutel jäi kasv 4,6%-le. Käibe kasv saavutati nii siseturumüügi kui ka ekspordikäibe suurenemise tulemusel, jätkus ka lihatoodete hinnatõus. Kui viimastel aastatel on koos kiire müügitulu suurenemisega kasvanud enam-vähem samas proportsioonis ka lihatööstuse kulud, siis 2008. aastal ületas kulude kasv tulude suuremist ning lihatööstuse kasum vähenes ligi poole võrra. Kulude ennaktempo suuremisele andsid oma panuse nii töajookulude jätkuvalt suur kasv kui ka suuremad kulutused toorainele, kuna liha kokkuostuhind oli tunamullusest kõrgem.

2008. aastal teenisid Eesti lihatööstused kokku 79,4 mln krooni kasumit. Kui alates 2004. aastast lihatööstuse kasum suurenes, siis 2008. aastal see vähenes koguni 48% võrreldes eelneva aastaga. Lihatoöstuse kogutootlikkus oli 2008. aastal väiksem kui üle-eelmisel aastal, kuid aasta jooksul tootlikkuse langus aeglustus. Esialgsetel andmetel oli lihatööstuse rentaablus 2008. aastal 2,1%, mis on üle 2 korra madalam varasemate aastate tasemest. Rentaabluse languse põhjuseks on tuludest suurem kulude kasv lihatööstuses.

Investeeringute osas oli 2008. aasta Eesti lihatööstuse jaoks rekordiline – lihatööstuse investeeriti 74% enam kui aasta varem.

Maailma majandust on tabanud viimase 60 aasta sügavaim kriis. 2008. aastat iseloomustab paljusid põllumajandussaadusi puudutanud väga suured ja järsud hinnalangused, mis küll lihaturgu säästsid, kus hinnad siiski veel 2008. aastal pigem tõusid. Globaalne finants- ja majanduskriis vähendas aga 2008. aasta sügisest liha nõudlust nii EL-i siseturul kui ka välisturgudel. Võrreldes 2007. aastaga võib 2008. ja 2009. aastal EL-i lihatoodang väheneda kokku 2,4%. Kõrged hinnad ja langenud ostujõud viis liha tarbimise vähenemisele. 2008. aastal vähenes EL-is liha tarbimine 2007. aastaga võrreldes 2,2% ning oli 85,1 kg inimese kohta aastas. Ka Eestis kui Euroopa ühtse majandusruumi ühes osas toimuvad sarnased arengud. Olukorras, kus Eesti elanikkond jätkuvalt väheneb, on siseturu kasv otseses sõltuvuses elanikkonna ostujõu kasvust ning heaolu paranemisest. Majanduslanguse kestes aga on oodata liha tarbimise jätkuvat langust nii Eestis kui ka EL-is tervikuna. Majanduse mõningat elavnemist oodatakse alles 2010. aastal.